

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

VESNICE A ZEMĚDĚLSKÁ KRAJINA

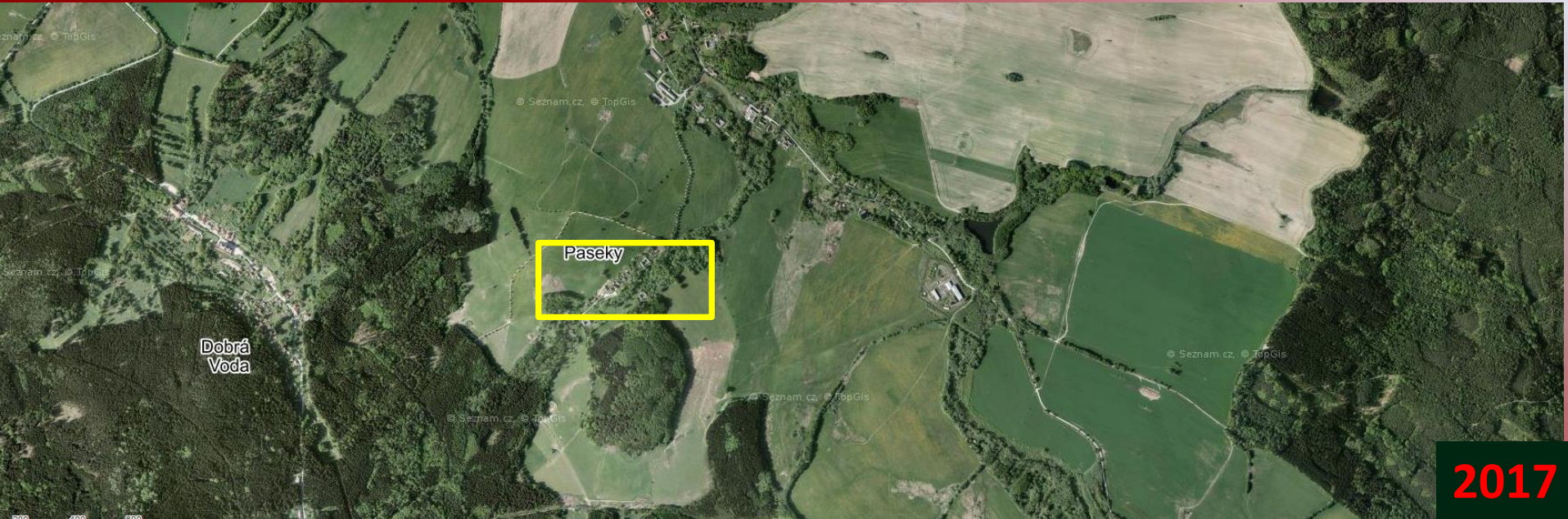

Mgr. Jarmila Hansová, NPÚ, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích
Jihočeská univerzita, Přírodovědecká fakulta

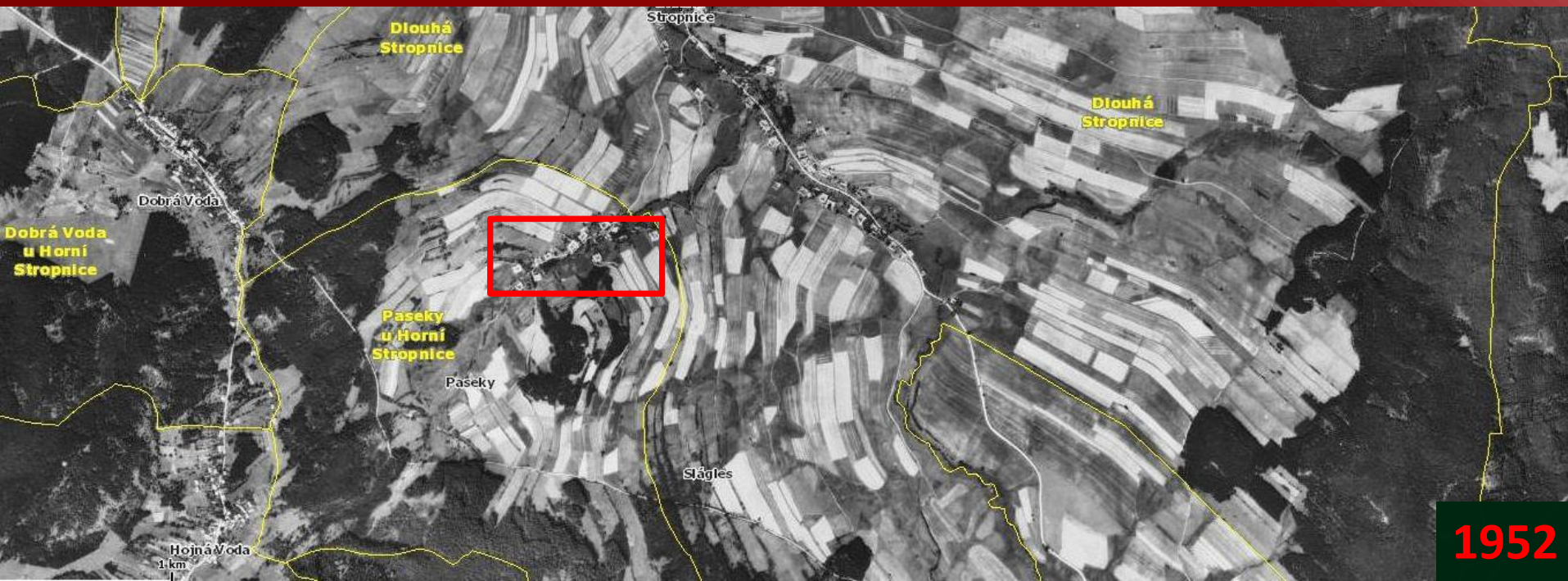
Horní Rakousko, oblast cca 10 km od českých hranic

2017

Jižní Čechy, Paseky u Horní Stropnice, cca 5 km od hranic s Horním Rakouskem

1952

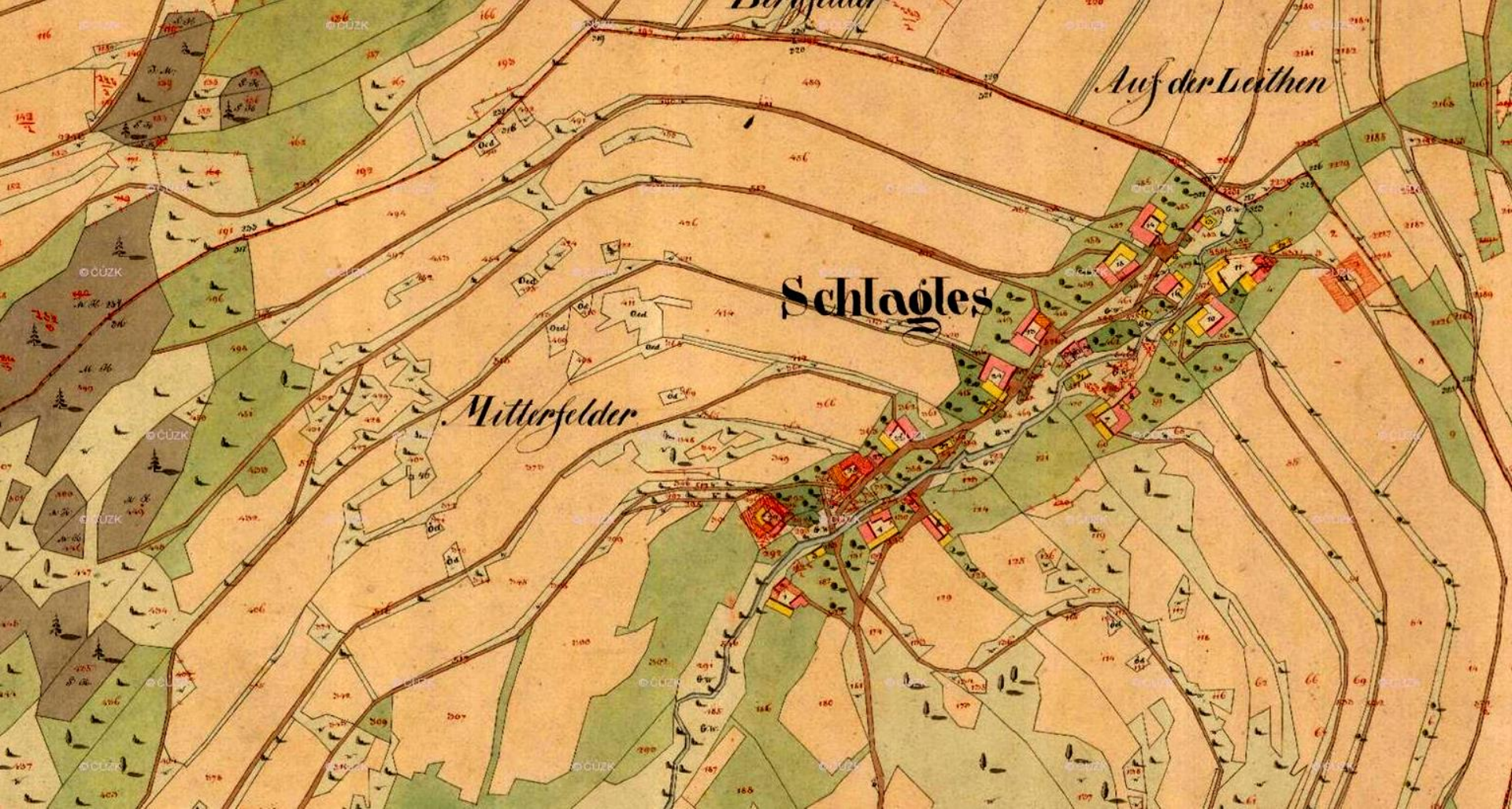

2017

jižní Čechy, Paseky u Horní Stropnice, cca 5 km od hranic s Horním Rakouskem

1952

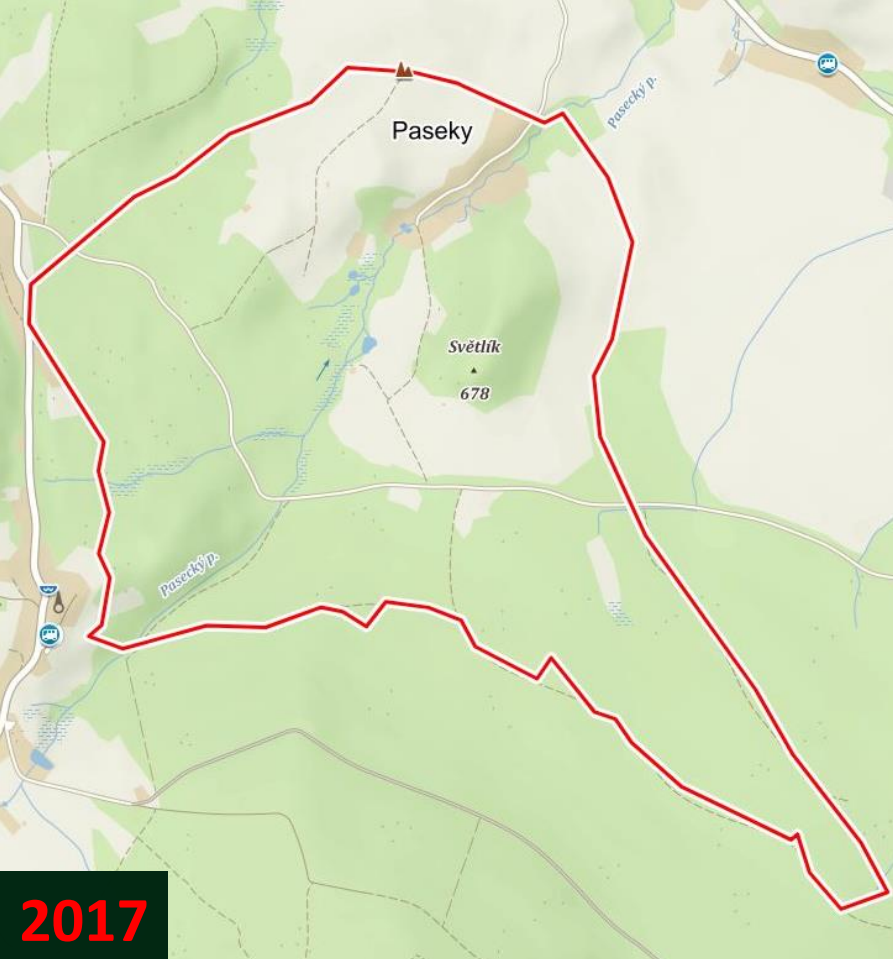
Paseky (Schlagles), císařský otisk mapy stabilního katastru, 1826

ČESKOSLOVENSKO

ROZORÁVÁME MEZE

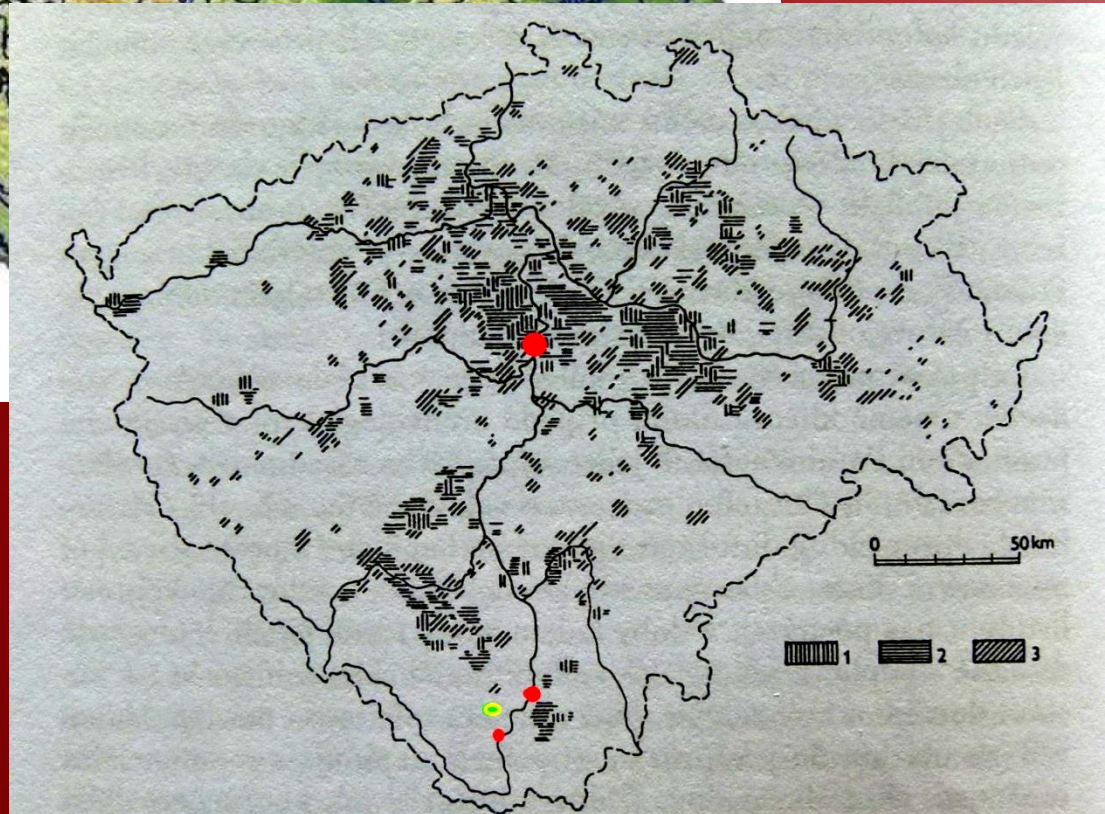
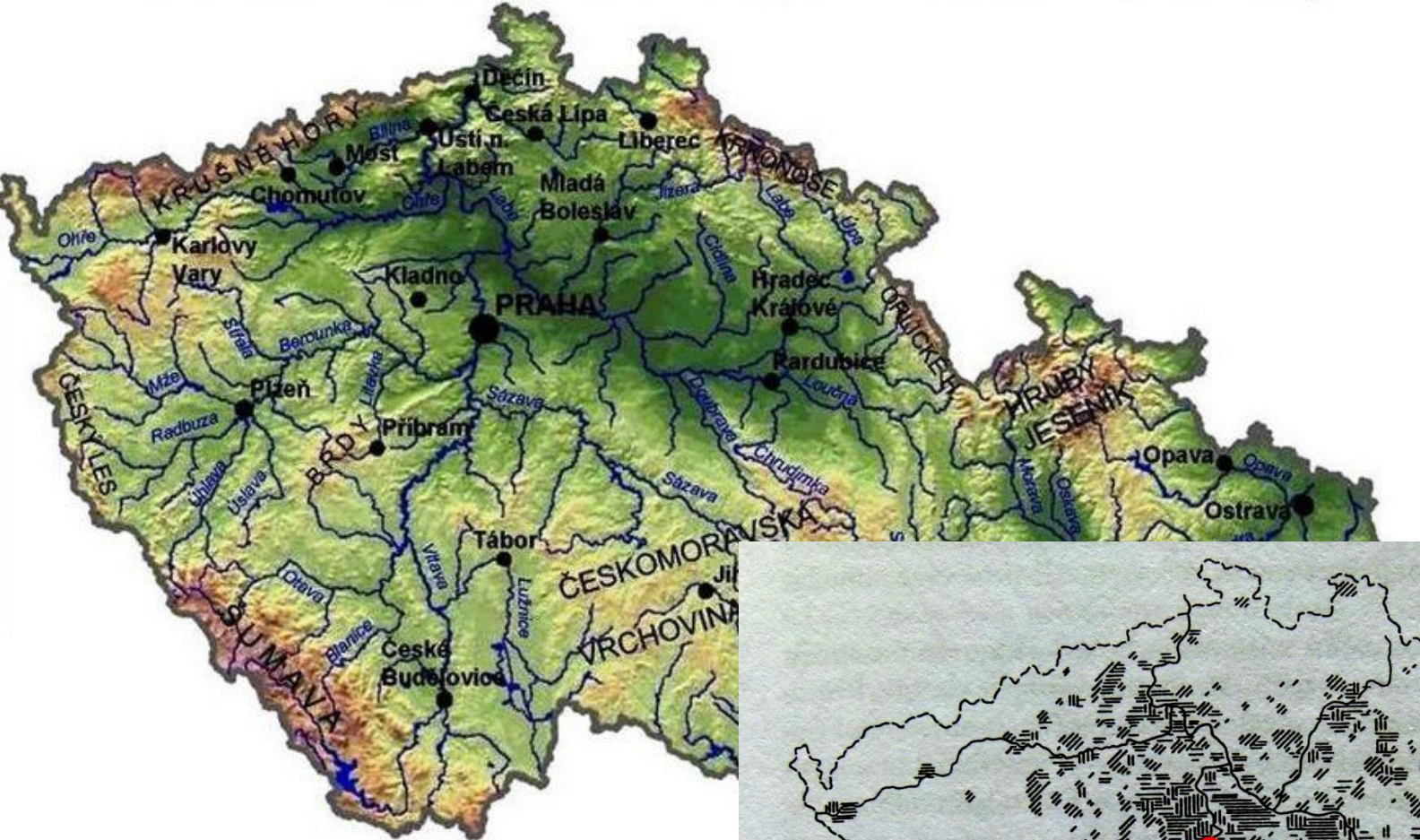

150

Páseký, letecká mapa, 1952

Páseký, mapa stabilního katastru, 1826

osídlení Čech do 11. století

- výjimečně výše než 300 m n.m.
- Polabí, dolní Povltaví, střední a dolní Poohří, povodí Bíliny

14. století

1340

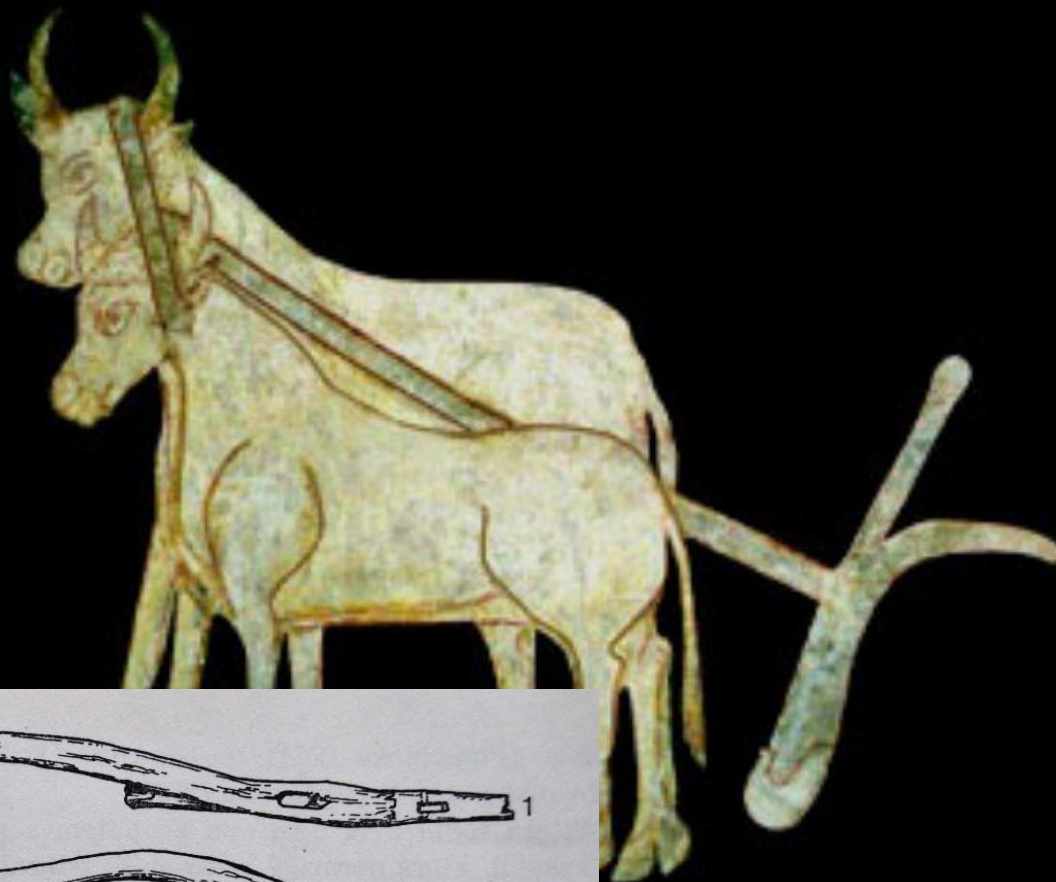
staré sídelní jádro:

převládala drobná, většinou nestabilizovaná sídliště nebo shluky usedlostí
podél řek a potoků

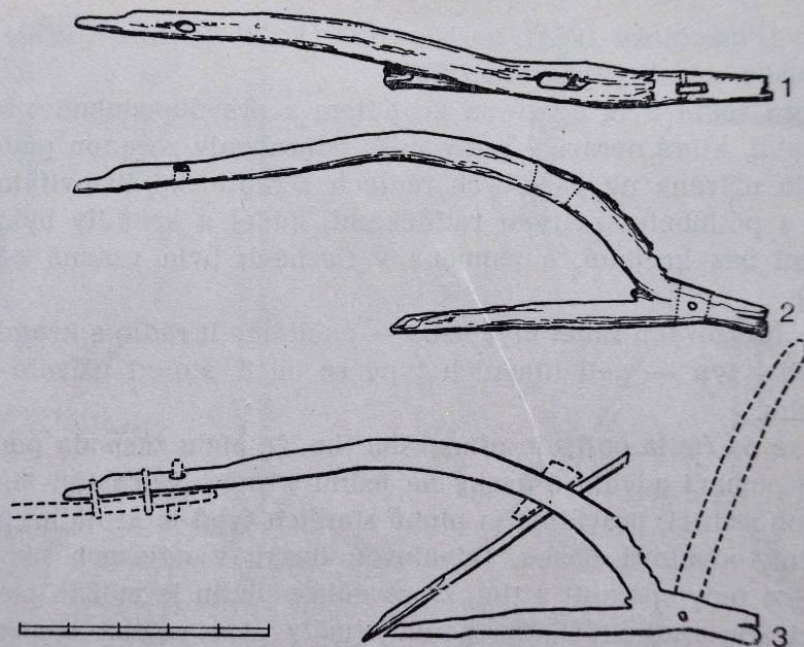
Hranice pozemků vymezovány přírodními útvary (např. vodními toky, horami, skalami) či kamennými mezníky, záseky do stromů, hranicemi dřeva, uměle navršenými kopci atd.

Ebstorfská mapa světa, 13. století

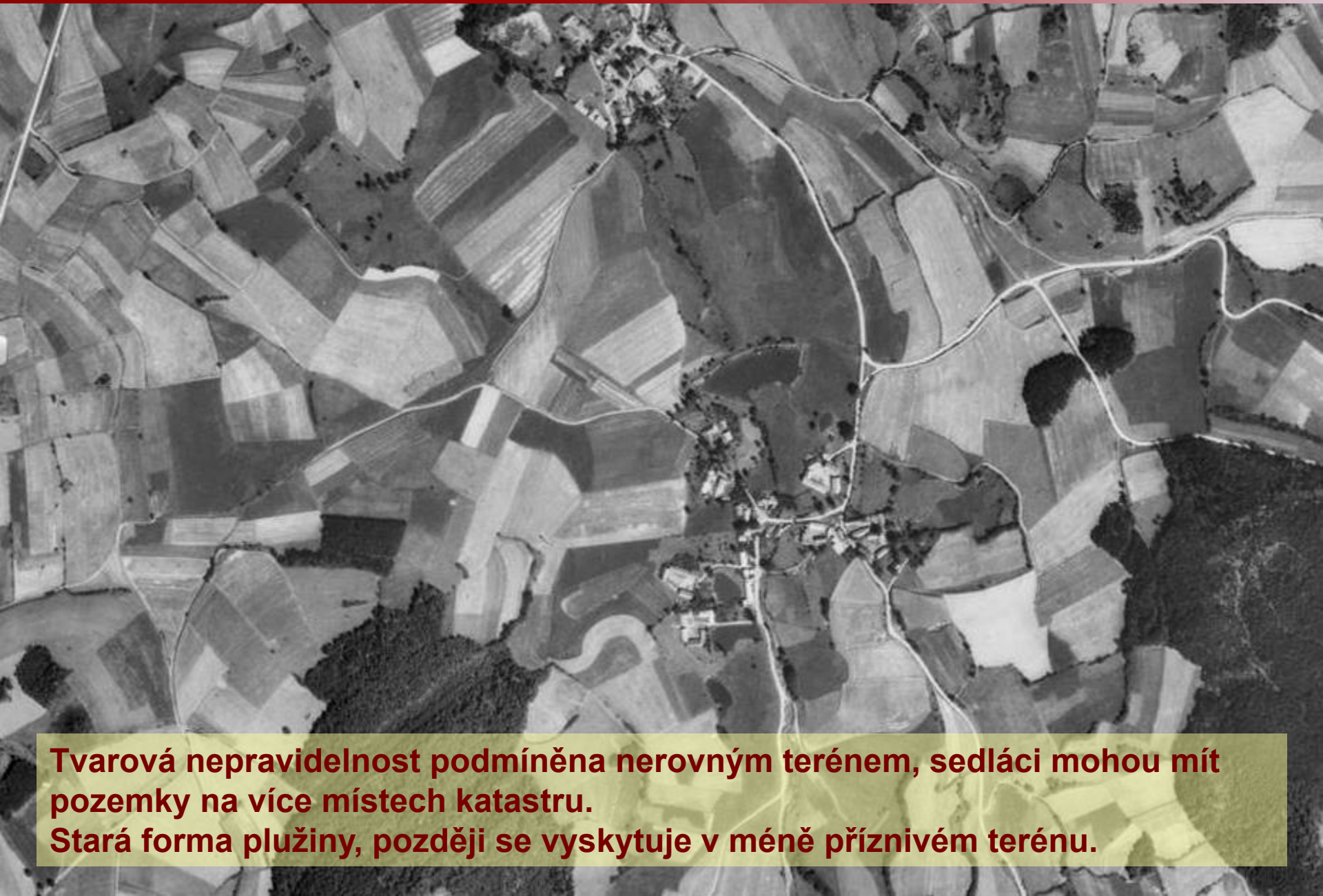

omocí nárožního jha (jařma) - rotunda sv.
Znojmo.

pole čtvercová, oraná křížem, protože
rádlo zemi jen mělce rozhrnovalo
a neobracelo
převládala pšenice a proso = náročné
na kvalitu půdy

Plužina úseková

**Tvarová nepravidelnost podmíněna nerovným terénem, sedláci mohou mít pozemky na více místech katastru.
Stará forma plužiny, později se vyskytuje v méně příznivém terénu.**

připraveno v projektu Národní

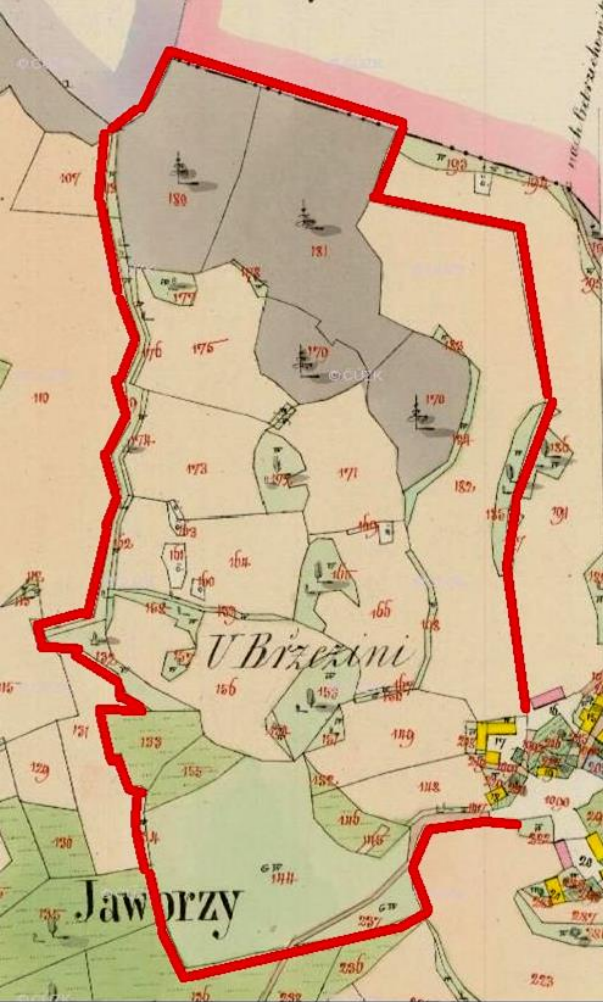
Jistebnicko – Alenina Lhota a Javoří

Javoří na Jistebnicku (TA)

1952

současnost

Javoří na Jistebnicku

1840

1952

současnost

Chlumeck a Krnín u Zlaté Koruny (ČK)

1827

Chlumeck

Chlumeck

Krnín

Krnín

Chlumeck a Krnín u Zlaté Koruny (ČK)

1952

Chlumeček a Krnín u Zlaté Koruny (ČK)

Modlíkov (TA) nedaleko Jistebnice

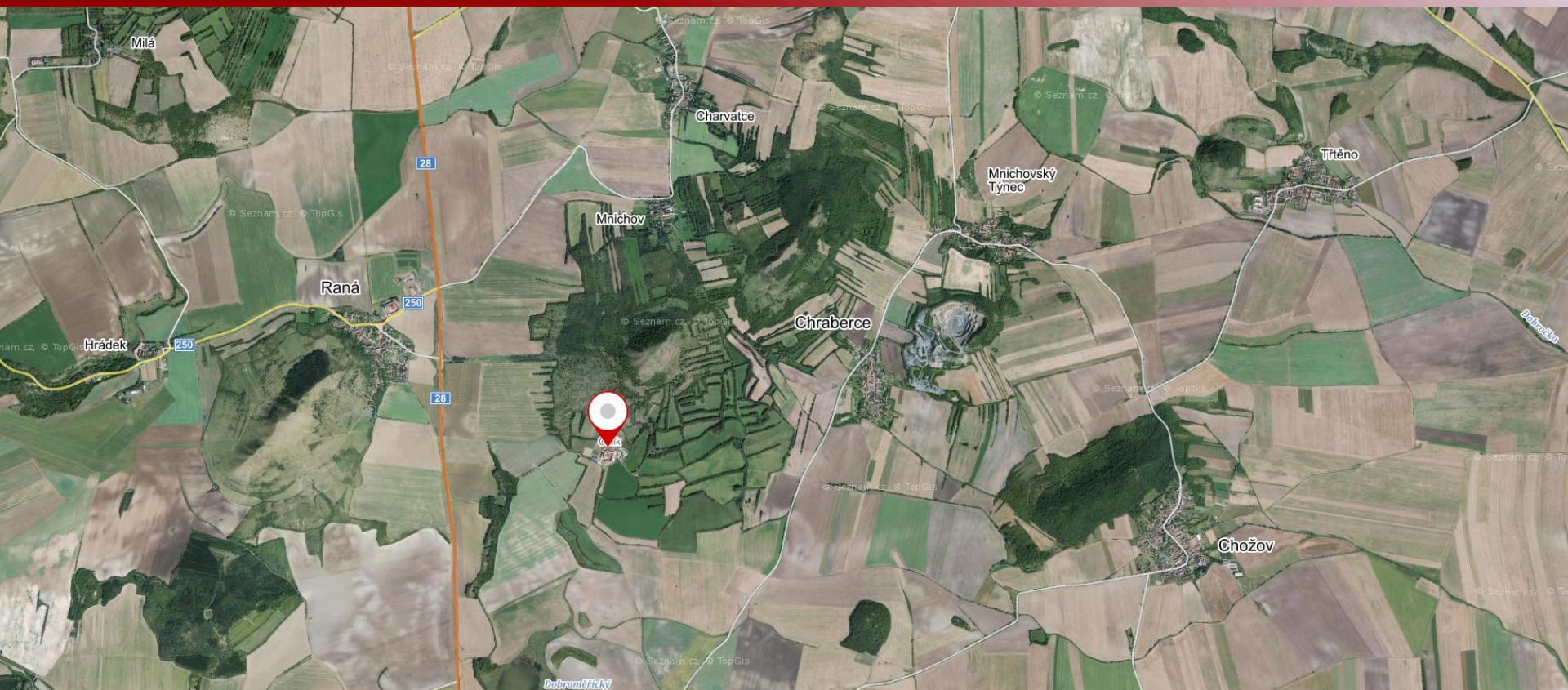
Modlíkov (TA) nedaleko Jistebnice

Modlíkov (TA) nedaleko Jistebnice

vesnice
ve 14. století

Oblík (okres Louny, Ústecký kraj)

Oblík (okres Louny, Ústecký kraj)

Oblík (okres Louny, Ústecký kraj)

Oblík (okres Louny, Ústecký kraj)

Oblík (okres Louny, Ústecký kraj)

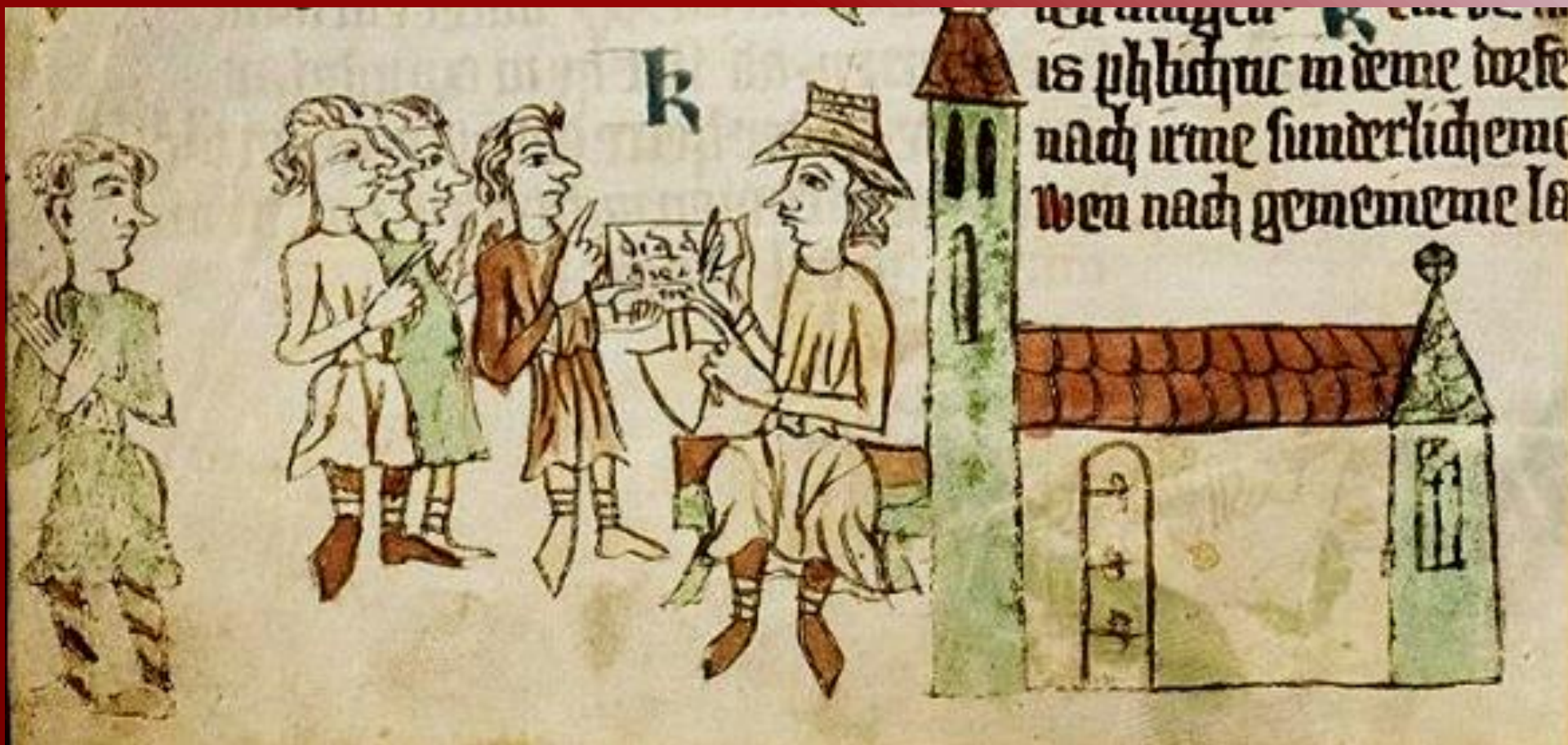
Plánované zakládání vesnic

(u nás od 1. poloviny 13. století)

Plánované zakládání vesnic – lokace (u nás od 1. poloviny 13. století)

Plánované zakládání vesnic – lokace (u nás od 1. poloviny 13. století)

od 13. století se osidlovaly i výše položené oblasti (až do výše kolem 500 m n.m.) – hlavní chlebovinou se stalo **žito**

prodej obilí, Sachsenspiegel, 14. stol.

Plužina traťová

Vyskytuje se na rovinách, její vcelku pravidelné části (=tratě) jsou členěné na úzké rovnoběžně probíhající parcely. Rozptýlená držba parcel.

Horní Rápotice – dnešní podoba

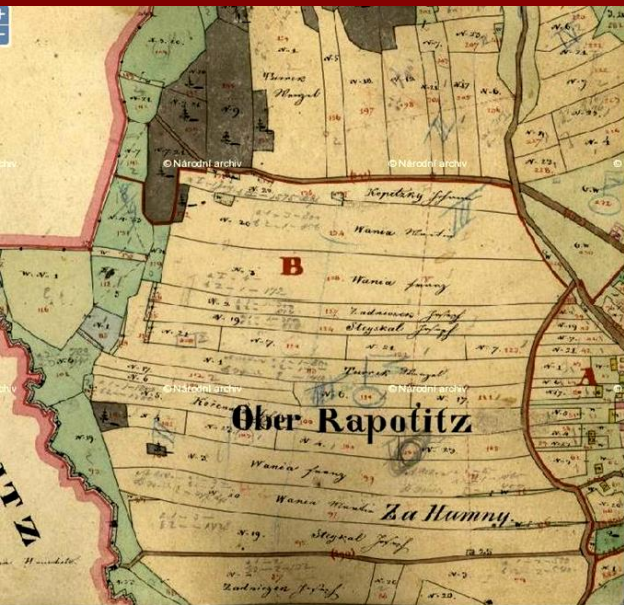

Horní Rápotice –stabilní katastr, 1838

Horní Rápotice
u Humpolce,

551 m n.m.

Horní Rápotice
u Humpolce, mapa
stabilního katastru,
1838

Holašovice

císařský otisk
stabilního katastru,
1827

traťová plužina

Holschowitz

současnost

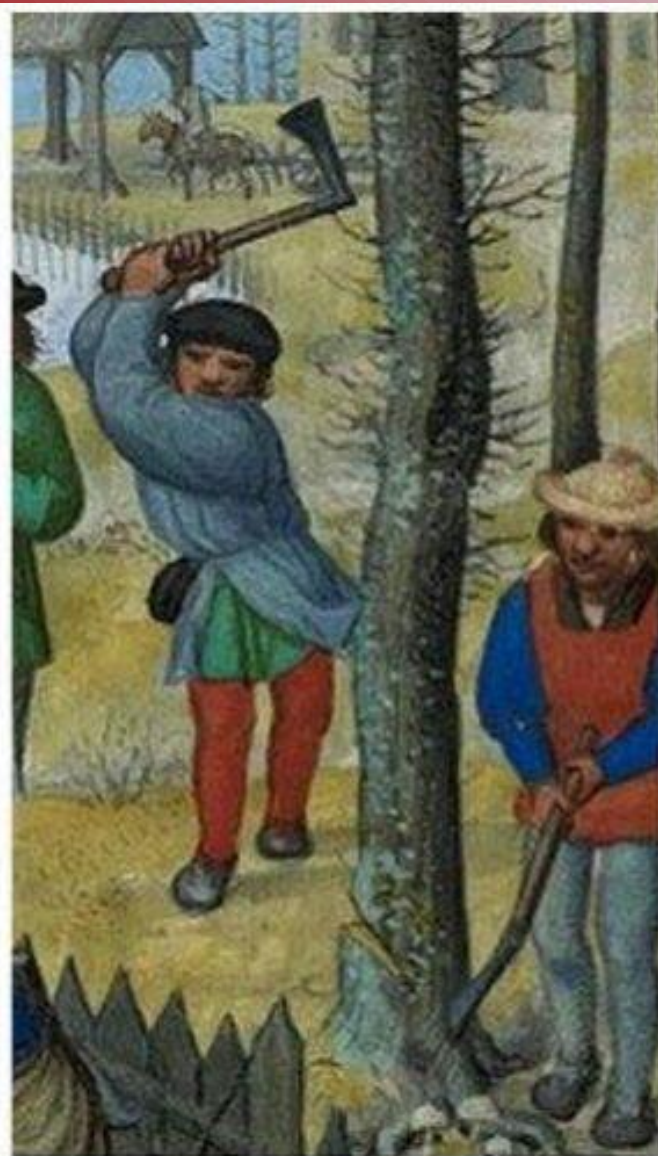
Plužina záhumenicová – lánová (lineární forma)

Typická pro lesní lánové vsi v terénu rovinatém. Pásky parcel až 100 m široké, dlouhé 2,5–3 km, nasedají bezprostředně na humna. Majetková držba soustředěna do jednoho lánu.

1471

15. století

Dolní Pěna (JH)
1952

Dolní Pěna

Dolní Pěna

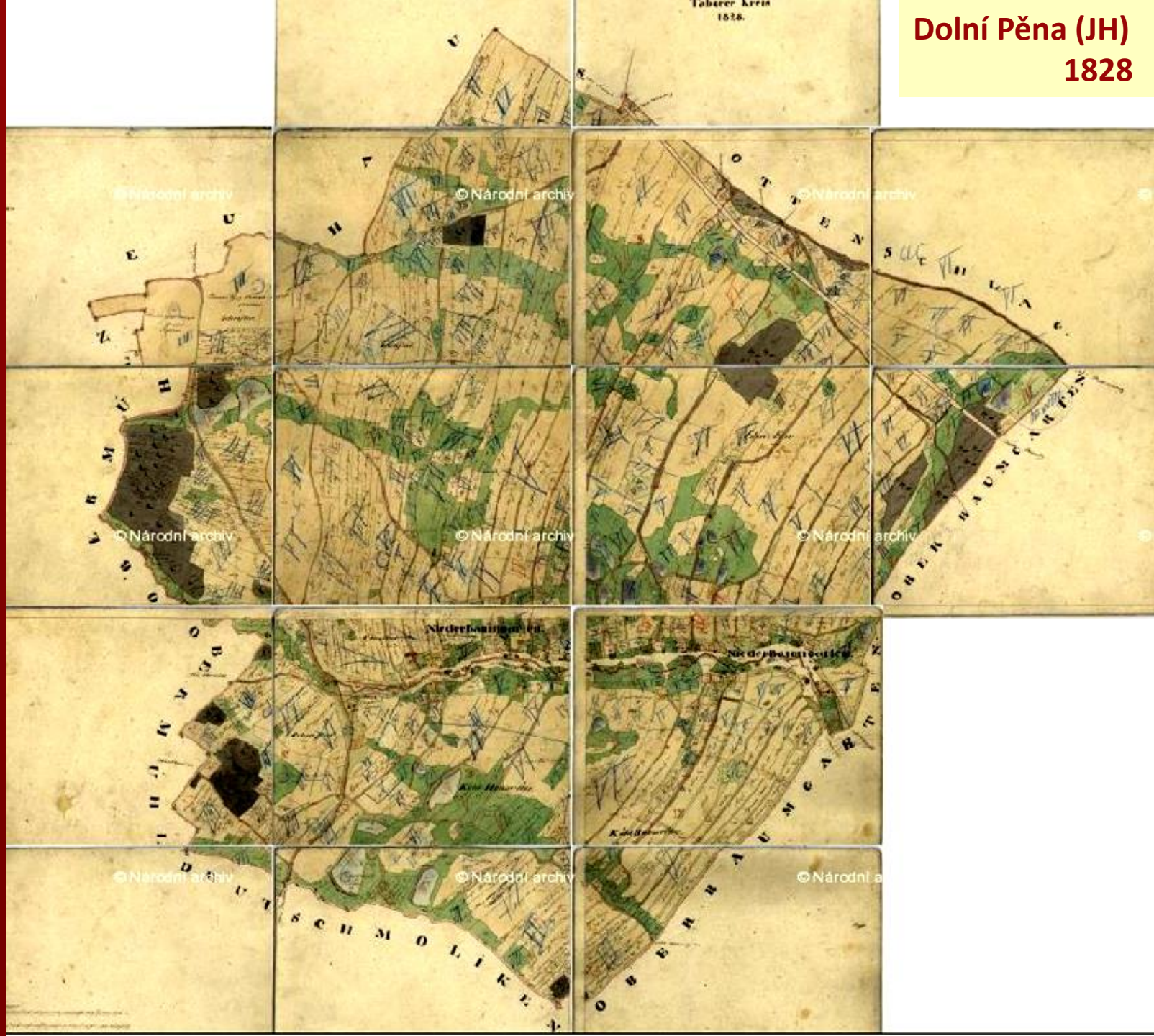
Horní Pěna

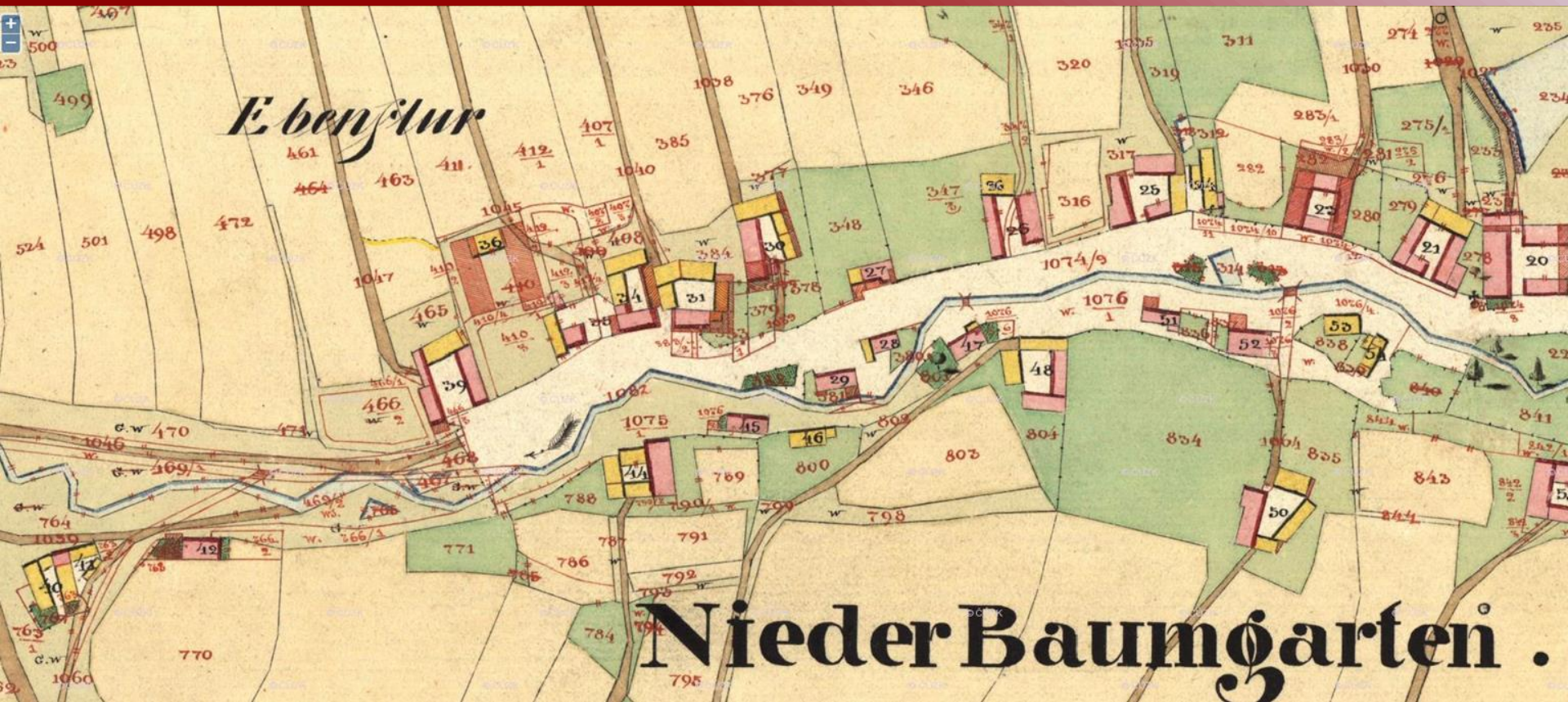
řár
ova
e

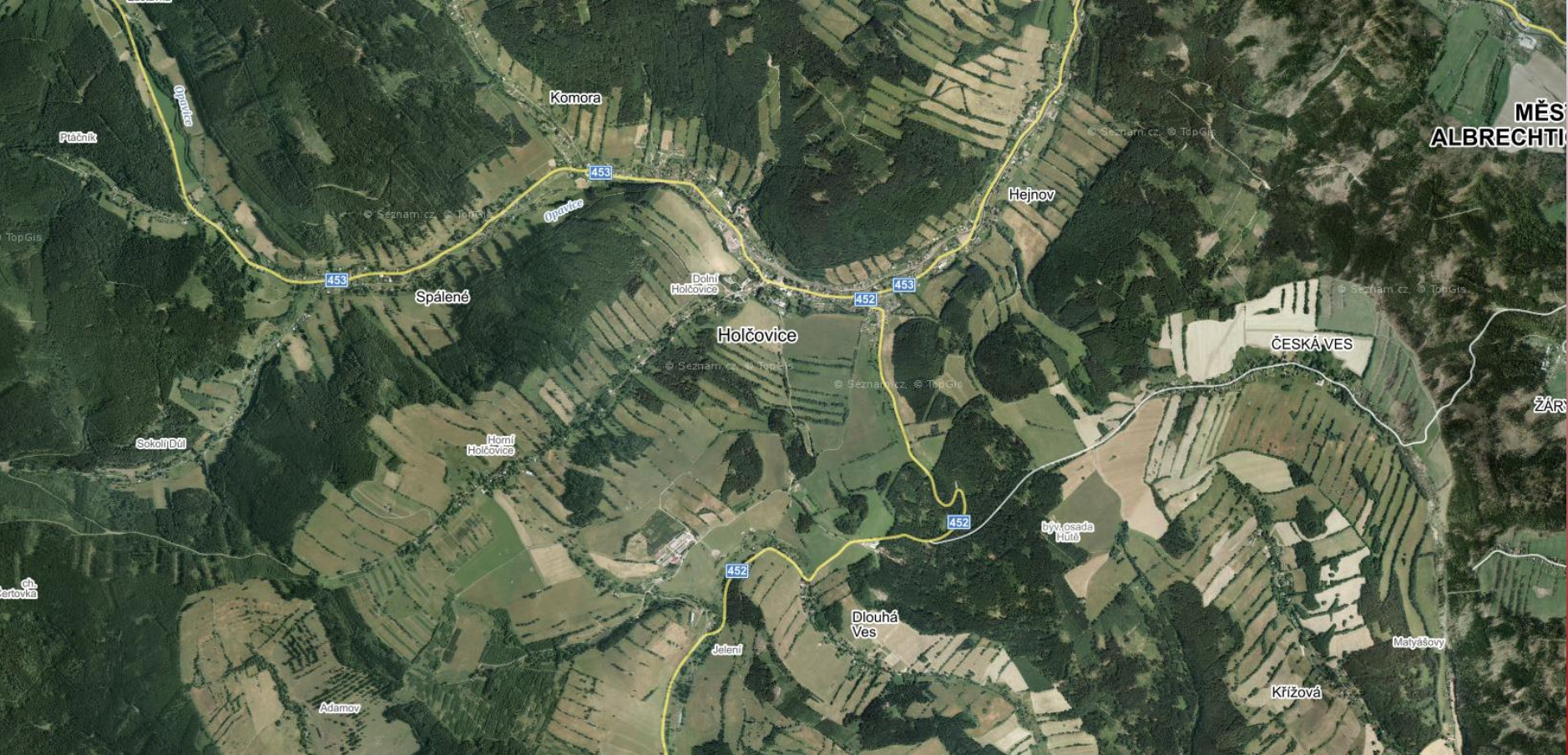
orní Zďár

Taberer Kreis
1828.

Dolní Pěna (JH)

Holčovicko (okres Bruntál, Moravskoslezský kraj)

Holčovicko (okres Bruntál, Moravskoslezský kraj)

Holčovicko (okres Bruntál, Moravskoslezský kraj)

Holčovicko (okres Bruntál, Moravskoslezský kraj)

Holčovicko (okres Bruntál, Moravskoslezský kraj)

Holčovicko (okres Bruntál, Moravskoslezský kraj)

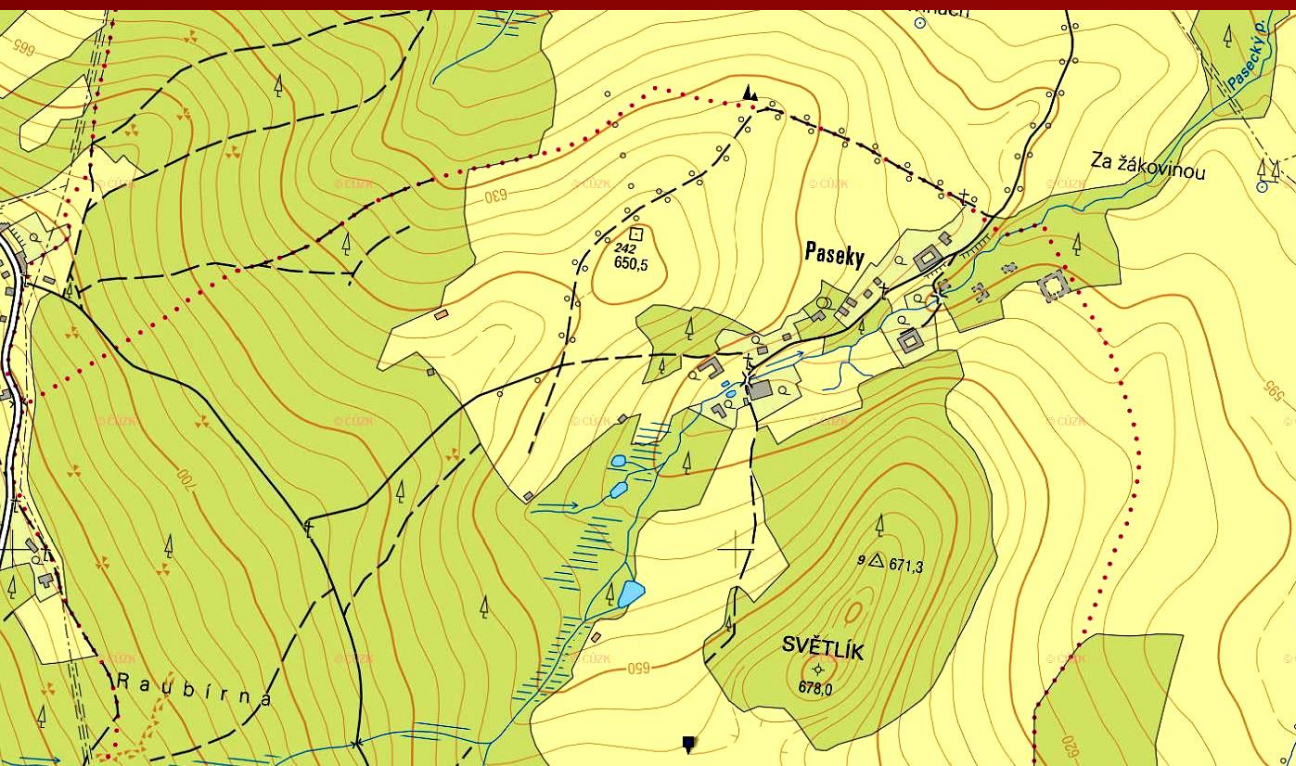
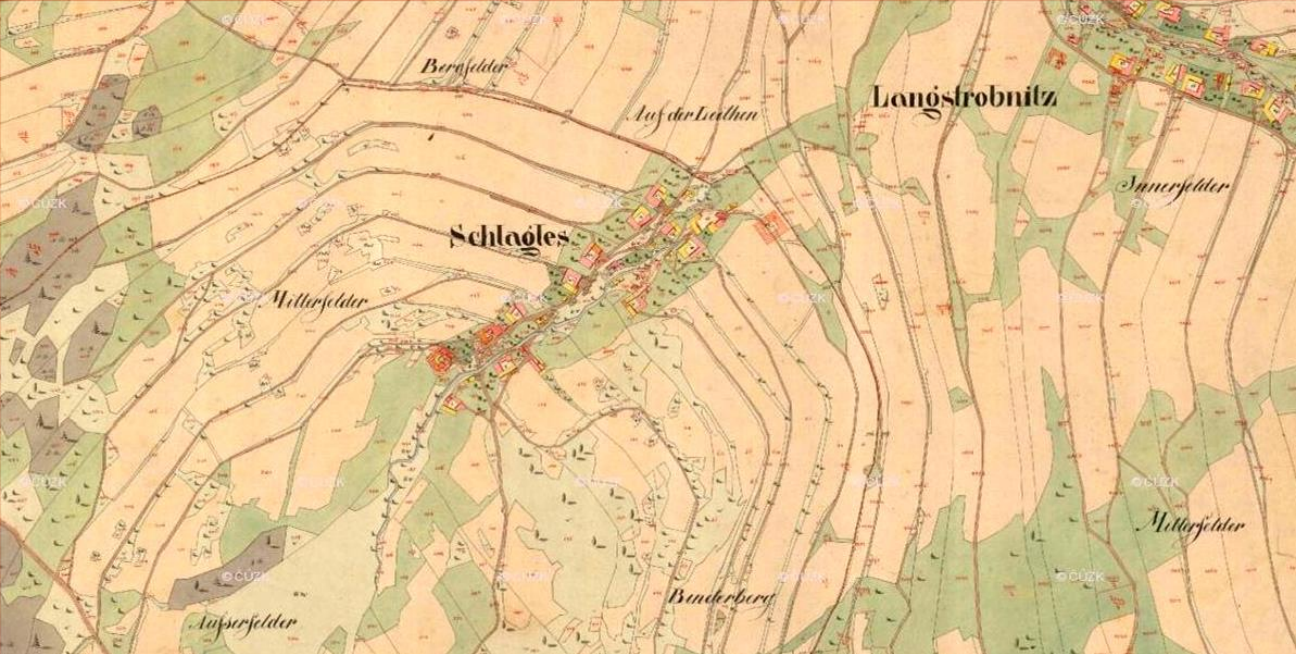

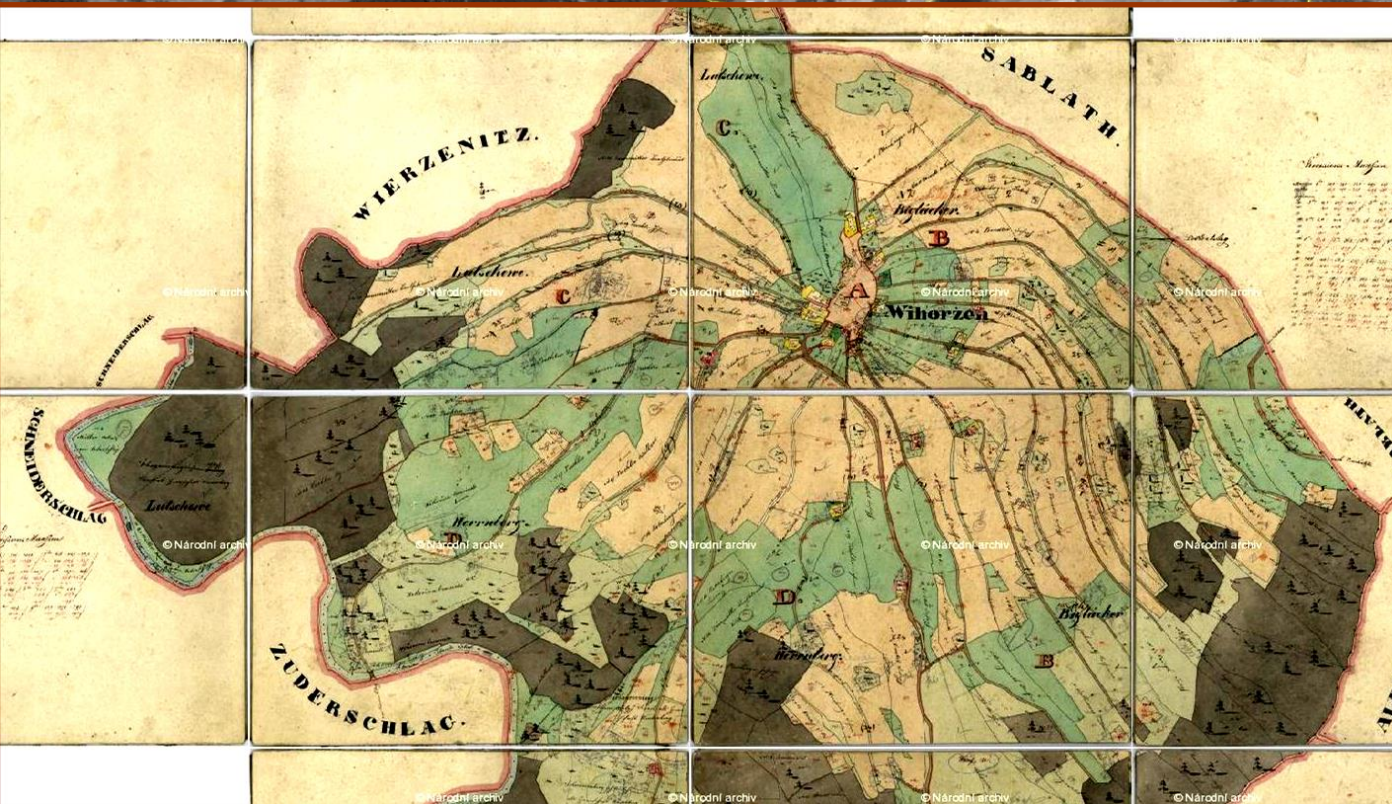
Holčovicko (okres Bruntál, Moravskoslezský kraj)

Plužina záhumenicová – lánová (radiální forma)

Typická pro lesní lánové vsi v terénu zvlněném, často v podhůří a v lesnatém vnitrozemí.

Hlásná Lhota (PT)

Prachaticko, Hlásná Lhota a okolí

Prachaticko, Hlásná Lhota

Prachaticko, Hlásná Lhota

Prachaticko, Hlásná Lhota

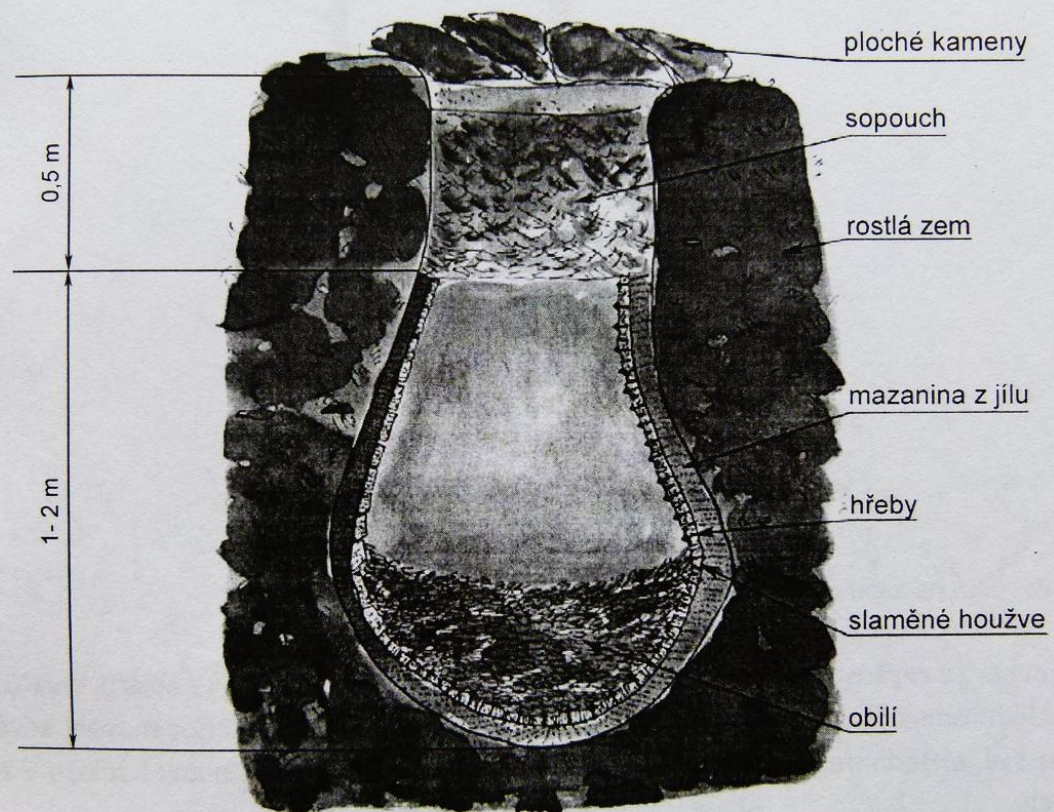

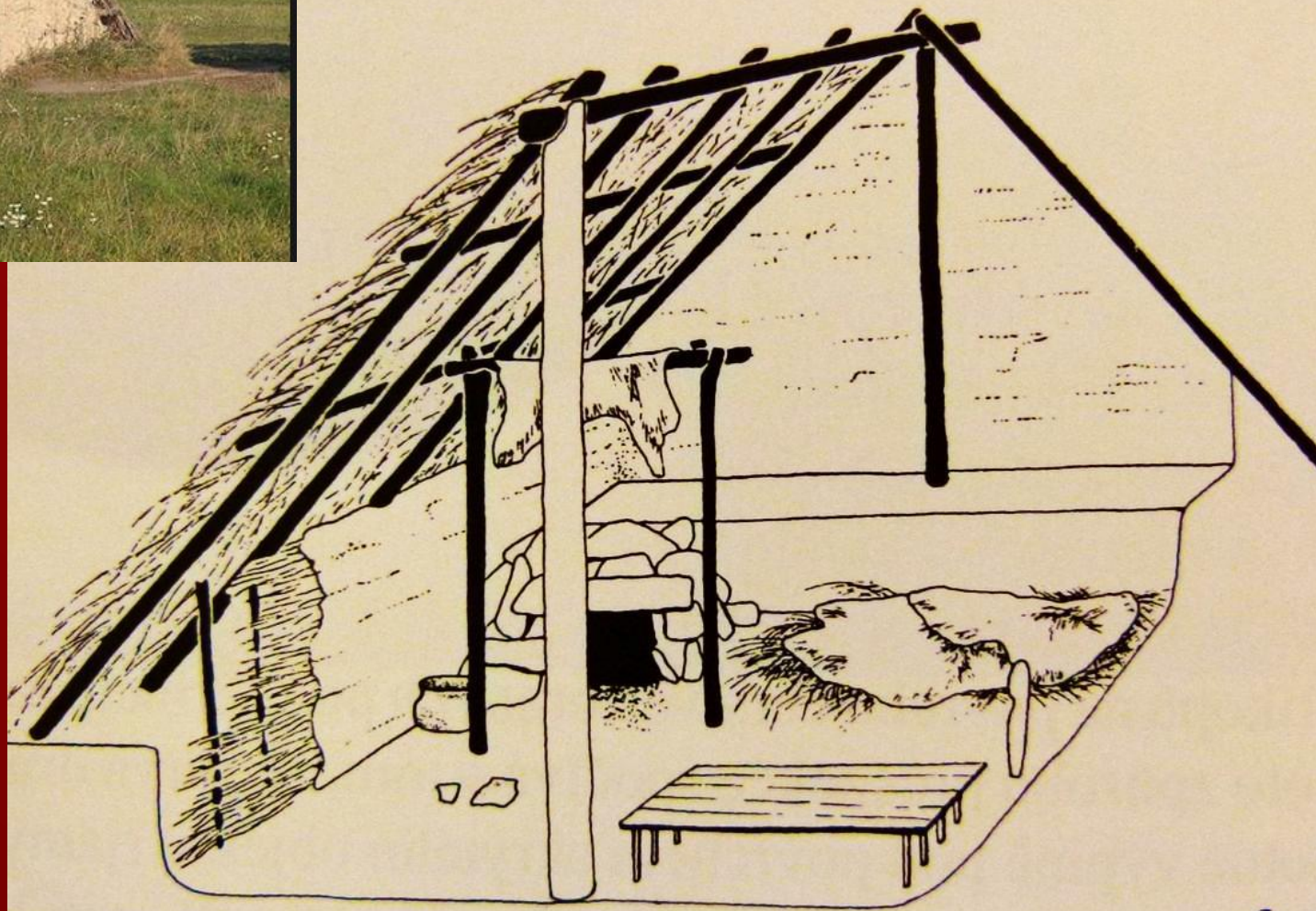
Prachaticko, Hlásná Lhota

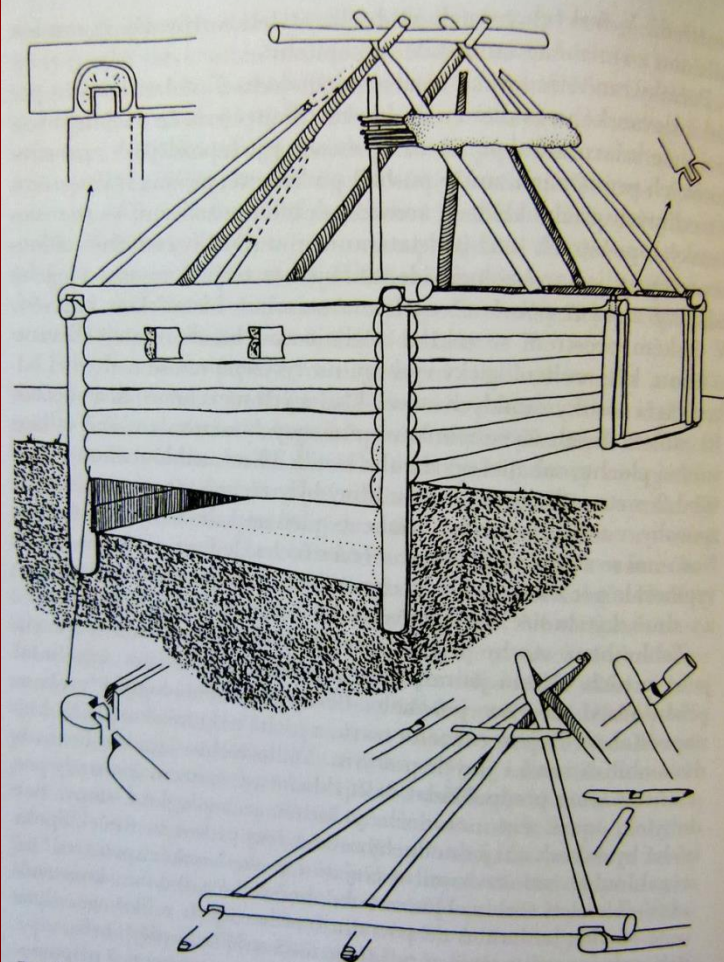

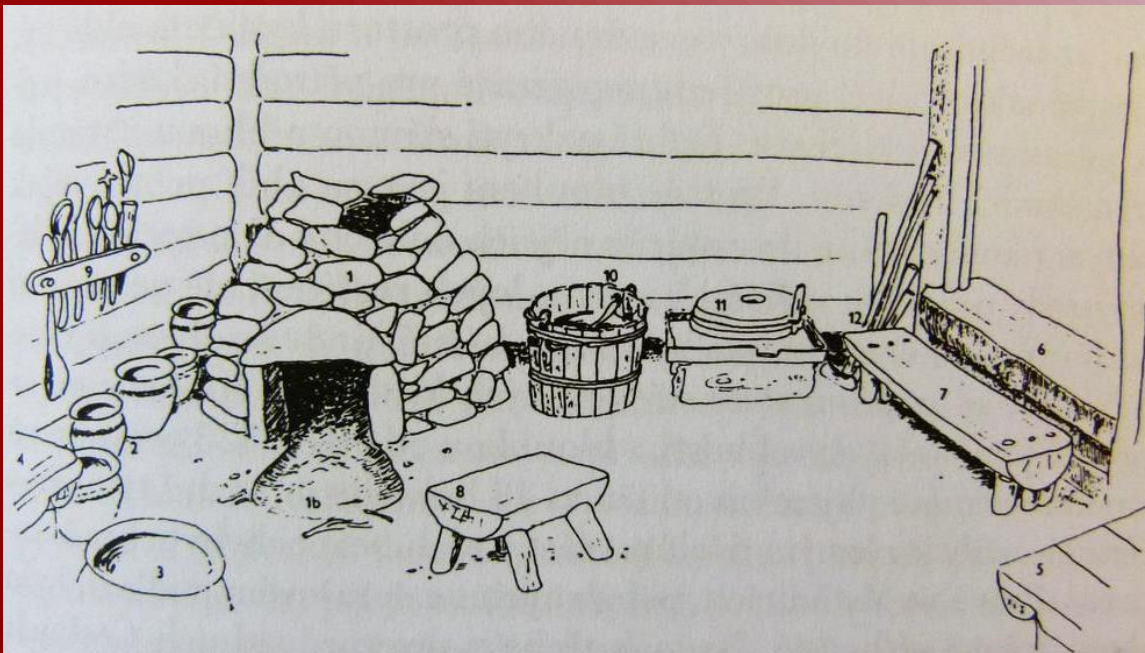

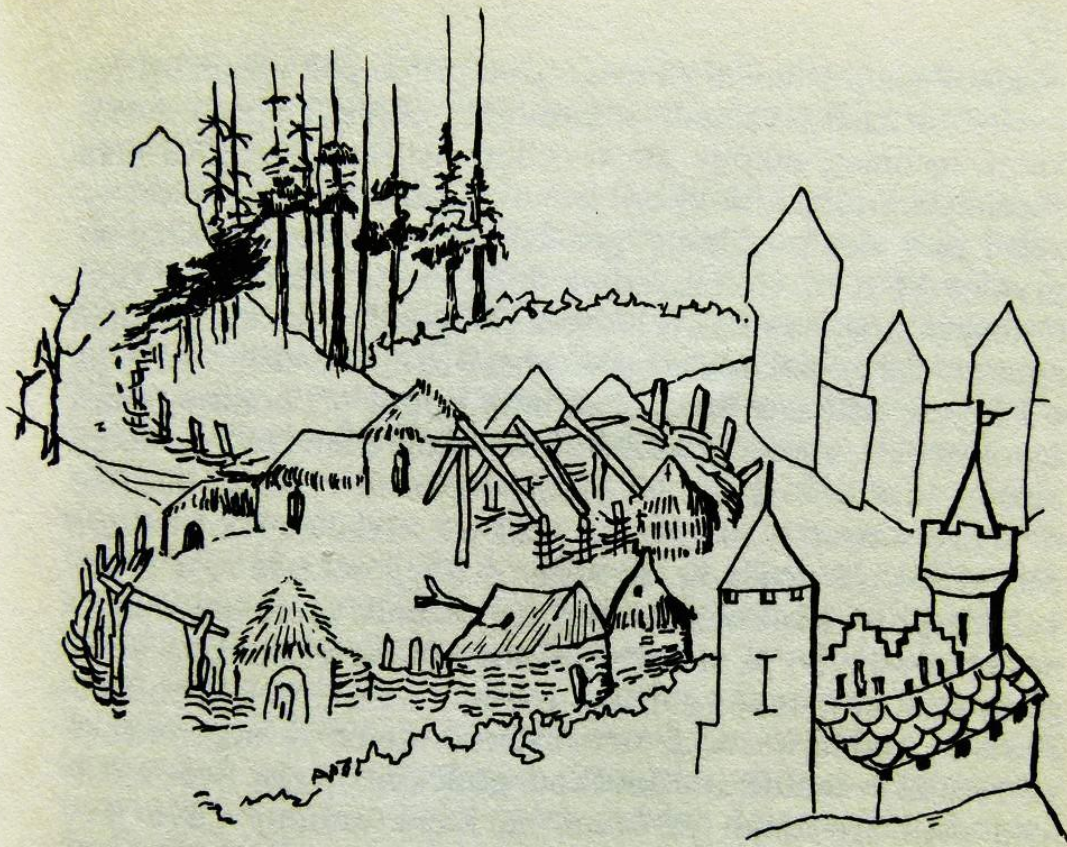

Raně středověká částečně zahloubená stavba rekonstruovaná podle archeologického výzkumu v Březně u Loun

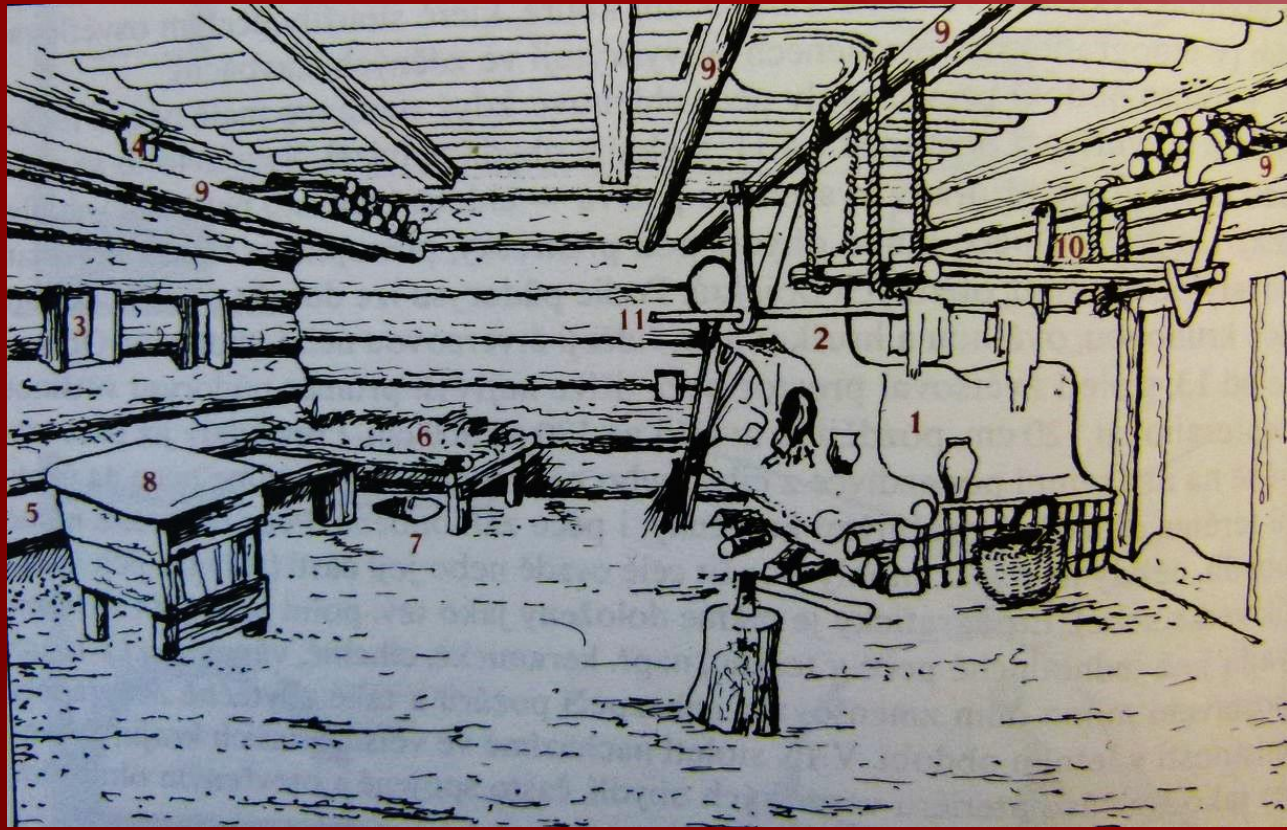
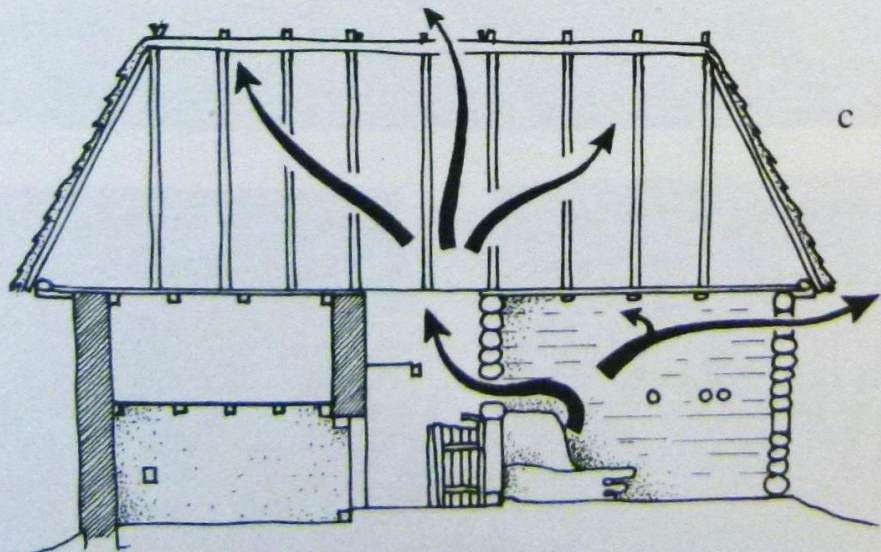
Archeologický pohled do interiéru obytné stavby v Březně. V rohu stávala pec, u ní jsou seskupeny nádoby, opodál se otáčel ruční mlýnek na obilí

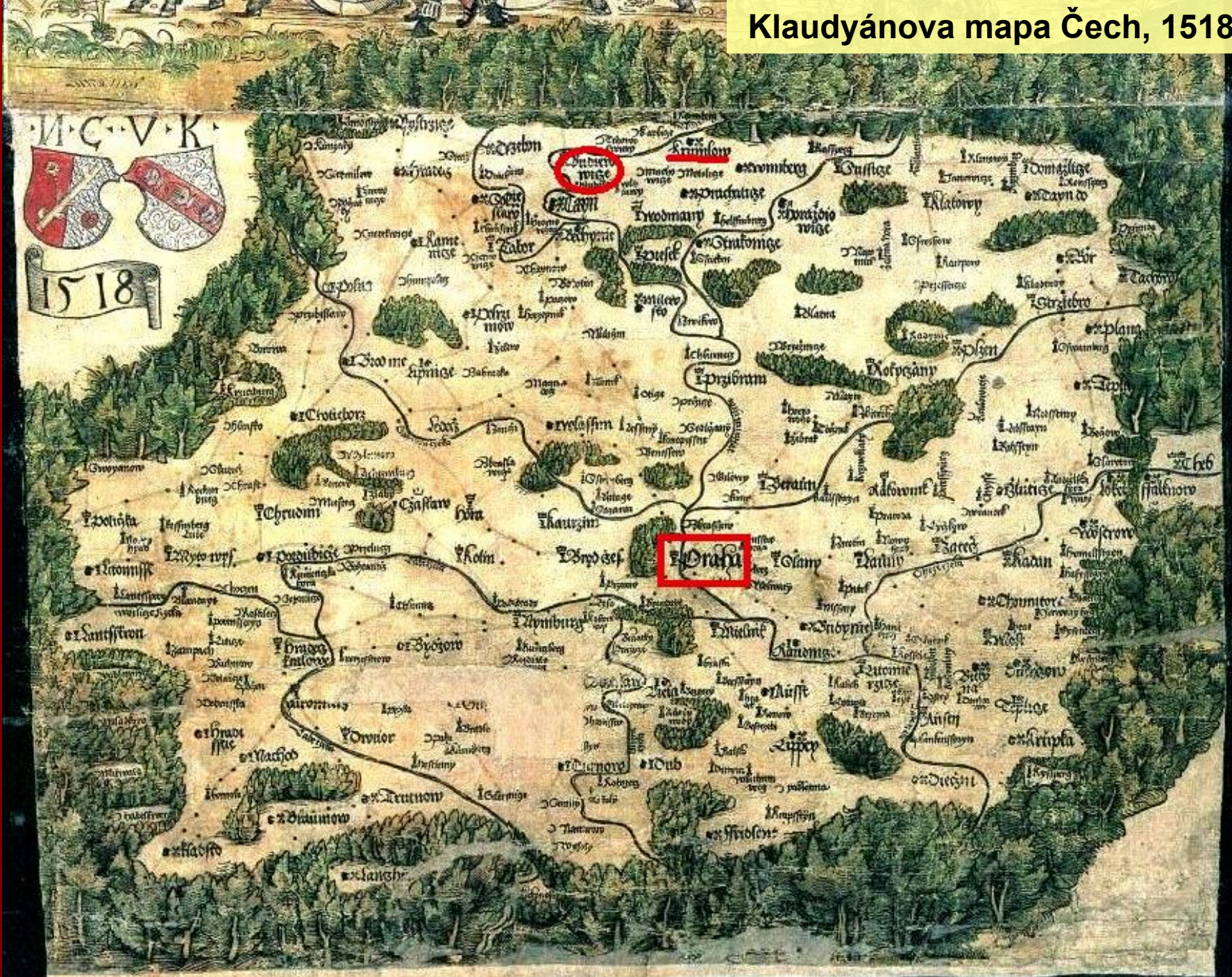
Vesnice podle Mandevillova cestopisu, před 1420

Bible krále Václava IV., 1390-1400

Remesla 15. století

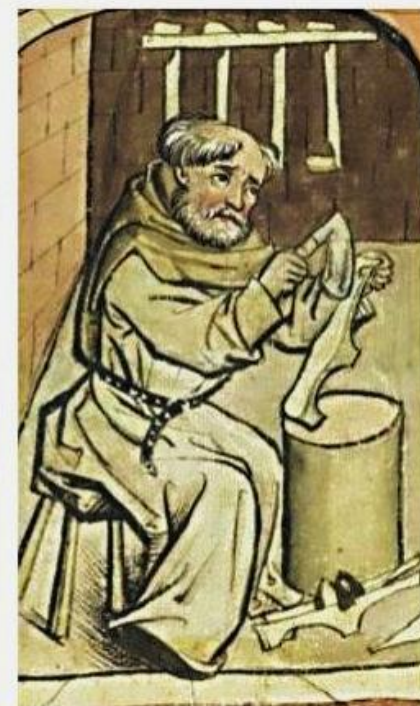
sekerník

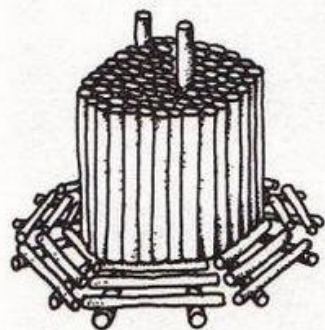
bednář

výroba motovidla

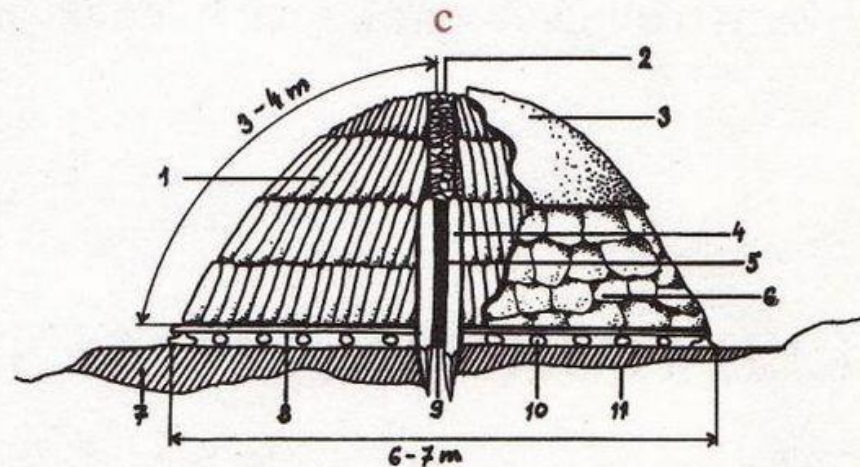
výroba dřevěných sandálů
pomocí teslice

a

b

milře na pálení dřevěného uhlí

spodní plášť
(klest, chvojí, drny, rákos apod.)

král

čepec

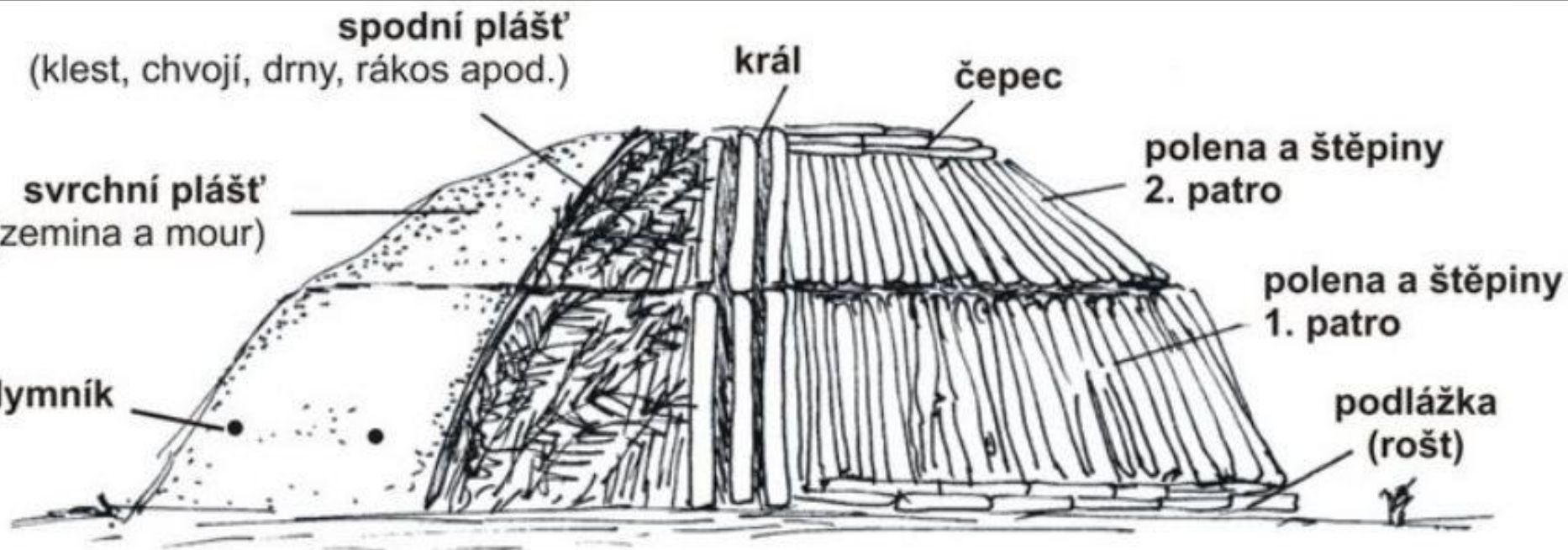
polena a štěpiny
2. patro

polena a štěpiny
1. patro

podlážka
(rošt)

svrchní plášť
(zemina a mour)

dymník

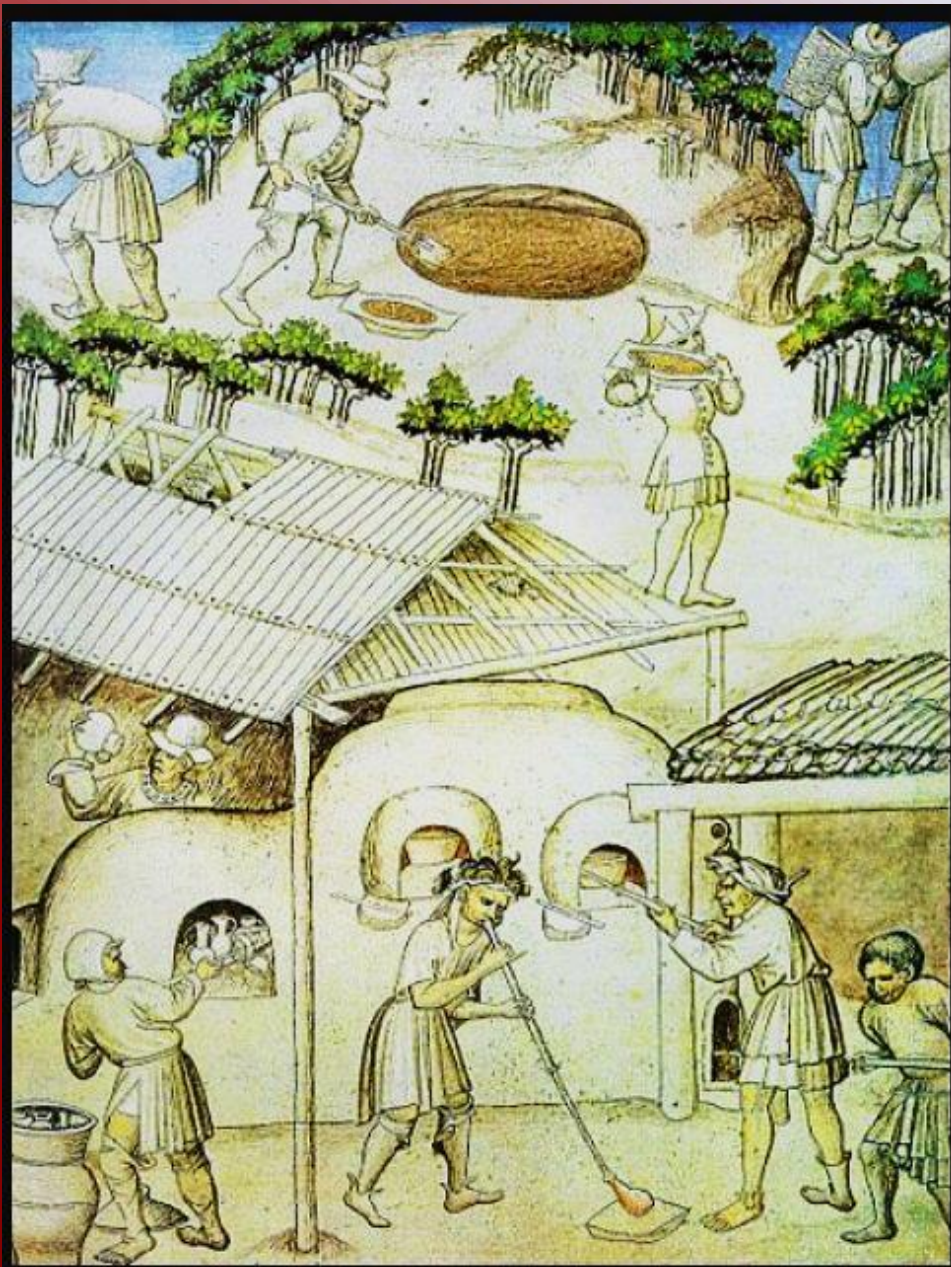

kolomazná pec (Plzeňsko)

české sklo,
2. polovina 14. století - počátek 15. století

sklářská huť, Mandevillův cestopis,
před 1420